

# Buku la Danieli - Nambala Makumi Ghatatu na Nayi

*Kuburitswa kweMucheke Wechiprofita: Hope dzaWilliam Miller uye Kudzororwa kweZvokwadi dzeMavambo mumazuva okupedzisira*

Jeff Pippenger  
2024-01-03

Tiri kutarisa kushandiswa kwechiprofita kwehope dzaWilliam Miller mumazuva okupedzisira, umo ndimo munowanikwa kuzadziswa kwakakwana kwechiprofita chose. Hope dzaMiller dzinoratidza kuwanikwa, kusimbiswa, kurambwa, kuvigwa, nokudzororwa kwezvokwadi dzepasi dzeAdventism dzakaunganidzwa kubudikidza nouchumiri hwaMiller. Zvokwadi idzodzo dzepasi dzaimiririra zvokwadi dzakasunungurwa chisimbiso muna 1798. Zvokwadi idzodzo dzinomiririrwa nechiratidzo cheRwizi Ulai. Hope dzaMiller, sezvazvakanyorwa mubhuku rinonzi Early Writings, dzaiva hope dzake dzechipiri, uye hope idzodzo dzakanga dzakafananidzirwa nehope dzechipiri dzaNebhukadhinezari, sezvakangoitawo Miller pachake kufananidzirwa naNebhukadhinezari.

Zvinyorwa zvakaifuura zvakaridzwa kuti kuguma kweupenyu hwaNebhukadhinezari hwokurarama “nguva nomwe” aine mwoyo wechikara, kwakaguma nenzira yokufananidzira muna 1798. Umambo hwake hwakazodzorerwa, uye kekutanga, Nebhukadhinezari akamirira munhu akatendeuka zvizere. Maererano ne“nguva yokupedzisira,” muna 1798, akamirira “vakachenjera.” Takazivisawo kuti, saMambo wokutanga weBhabhironi, kutongwa kwaNebhukadhinezari kwe“nguva nomwe,” kwakafananidzira kutongwa kwaBherishazari kwemazana maviri namakumi maviri mashanu namakumi maviri (mene, mene, tekeli, upharsin), iye akanga ari mambo wokupedzisira weBhabhironi.

“Kumubati wokupedzisira weBhabhironi, sezvakaitikawo muchiratidzo kumubati waro wokutanga, kwakanga kwasvika mutongo waMurindi mutsvene wokuti: ‘Imi mambo, ... zvataurwa kwamuri ndizvi: ushe hwenyu hwabviswa kwamuri.’ Danieri 4:31.” Vaprofita naMadzimambo, 533.

UDadewethu White wamchaza uBhelishazari ngehora lakhe lokwahlulelwa njengokuthi “inkosi eyisiphukuphuku.” Esiphethweni sehora lokwahlulelwa likaNebukhadinezari, umelela “inkosi ehlananiphileyo,” ngoba wazuza ekwahlulelweni “kwezikhathi eziyisikhombisa,” kanti uBhelishazari, lanxa wayelazi lelo mbali, wala ukuzuza kukho.

“Asi Belshaza’s kufarira zvokuzvivaraidza nokuzvikudza kwakadzima zvidzidzo zvaafanira kunge asina kumbokanganwa; uye akaita zvivi zvakafanana nezvakaunza kutonga kunoshamisa pamusoro paNebhukadhinezari. Akaparadza mikana yaakanga apiwa nenyasha, achiregeredza kushandisa mikana yaiva pedyo naye kuti asvike pakuziva chokwadi. ‘Ndinofanira kuitei kuti ndiponeswe?’ wakanga uri mubvunzo wakafuratirwa nokusava nehanya namambo mukuru asi benzi.” Bible Echo, April 25, 1898.

Nebhukadhinezari chiratidzo che“vakachenjera” muna 1798, vanonzwisisa kuwanda kwezivo panguva yokuguma.

“Kuzvikudza kwaakanga azvirova nako kwakanga kusati kwanyatsobuda pamiromo yake, apo inzwi rakabva Kudenga rikamuudza kuti nguva yakatarwa naMwari yokutonga yakanga yasvika. Pakarepo njere dzake dzakabviswa kwaari, akava semhuka. Kwemakore manomwe akagara akaderedzwa saizvozvo. Pakupera kwenguva iyi njere dzake dzakadzorerwa kwaari, uye ipapo, achitarisa kumusoro mukuzvinipisa kuna Mwari mukuru weKudenga, akaziva ruoko rwomwari mukurangwa uku, uye akadzorerwazve pachigaro chake choushe.

“Mu chikalata cha pa wanthu wose, Fumu Nebukadinezara yikazomera mulandu wake, kweniso lusungu lukuru lwa Chiuta mu kumuwezgereskasu. Ichi ndicho chikaŵa chakuchita chake chaumaliro cha umoyo wake umo kwalembera mu Mbiri Yakupatulika.” Review and Herald, February 1, 1881.

Pakupera kwe“nguva nomwe” dzaNebhukadhinezari, iye akaita chiziviso pachena, chakabatanidzawo kupupura pachena. Miller, saNebhukadhinezari, anomiririra “vakachenjera” muna 1798, vanonzwisisa kuwedzera kwezivo panguva yokuguma. Vose vari vaviri vakava nezviroto zviviri, uye chiroto chechipiri chemumwe nomumwe wavo chinoratidza nenzira yokufananidzira “nguva nomwe.” “Nguva nomwe” dzakaratidzwa muzvinyorwa zvakapfuura sechinoratidza nzvimbo yokuchinjira.

Muna 1798, Nebhukadhinezari anoratidza shanduko kubva pachimiro chake chokuzvikudza, achipinda muchimiro chevane uchenjeri. Izvi zvaisanganisirawo kupupura kwake pachena. Gore ra1798 rakanga ririwo nzvimbo yokushanduka pakati poushe hwechishanu nohwechitanhatu hwechiporofita cheBhaibheri. Rakarevawo kusvika kwengirozi yokutanga, nokudaro richiratidza nguva itsva yokugoverwa kwezvinhu zvomwari, nokuti yambiro yokutongwa kuri kuuya yaisagona kuitika kusvikira ushe hwechishanu hwechiporofita cheBhaibheri hwatambira ronda rwahwo runouraya.

“Mensaje iyoyo imapereka kuwala pa nthawi imene kayendedwe aka kayenera kuchitika. Kunanenedwa kuti ndi gawo la ‘uthenga wabwino wosatha;’ ndipo ilengeza kutsegulidwa kwa chiweruzo. Uthenga wa chipulumutso walalikiwa m’mibadwo yonse; koma uthenga uyu ndi gawo la uthenga wabwino limene likanatha kulengezedwa m’masiku otsiriza okha, pakuti pamene pokha m’pamene zikanakhala zoono kuti ora la chiweruzo lafika. Maulosi amasonyeza mndandanda wa zochitika zofikira pa kutsegulidwa kwa chiweruzo. Izi n’zoono makamaka m’buku la Danieli. Koma gawo la ulosi wake limene linkakhudza masiku otsiriza, Danieli analamulidwa kuti alitseke ndi kulisindikiza ‘mpaka nthawi ya mapeto.’ Sikuti kufikira titafika pa nthawi imeneyi m’pamene uthenga wokhudza chiweruzo ukadatha kulengezedwa, wokhazikika pa kukwaniritsidwa kwa maulosi amenewa. Koma pa nthawi ya mapeto, akutero mneneriyo, ‘ambiri adzathamanga uku ndi uku, ndipo chidziwitso chidzachuluka.’ Danieli 12:4.”

“Mtume Paulo alionya kanisa lisitazame kuja kwa Kristo katika siku yake. ‘Siku hiyo haitakuja,’ asema, ‘isipokuwa kwanza kutokee kuanguka imani, na yule mtu wa dhambi afunuliwe.’ 2 Wathesalonike 2:3. Si mpaka baada ya ule ukengeufu mkuu, na kipindi kirefu

cha utawala wa ‘mtu wa dhambi,’ ndipo tunaweza kutazamia kuja kwa Bwana wetu. ‘Mtu wa dhambi,’ ambaye pia huitwa ‘siri ya kuasi,’ ‘mwana wa upotevu,’ na ‘yule mwovu,’ anawakilisha upapa, ambao, kama ilivyotabiriwa katika unabii, ulipaswa kudumisha ukuu wake kwa miaka 1260. Kipindi hiki kiliisha mwaka 1798. Kuja kwa Kristo kusingeweza kutukia kabla ya wakati huo. Paulo anaeneza onyo lake juu ya kipindi chote cha mpango wa Kikristo hadi mwaka 1798. Ni baada ya wakati huo ndipo ujumbe wa kuja kwa Kristo mara ya pili unapaswa kutangazwa.”

“សារបែបនេះមិនដល់គួរឱ្យមានបុរាណសាស្ត្រច្រើនទេ ក្នុងសម័យកាលកន្លងមក។ ដូចដល់យើងបានឃើញ សារកប្បុលមិនមានអធិប្បាយអំពីសារនេះទេ; លោកបានបញ្ជូនបងប្អូនរបស់លោកឱ្យទទួលបាននូវចំណេះដឹងអំពីអនាគតដ៏ឆ្ងាយនៃពលនេះ: សម្រាប់ការយាងមករបស់ព្រះអម្ពចាស់។ ពួកអ្នកកក់ទ្រុឌទ្រោមមិនមានបុរាណសាស្ត្រ។ ម៉ាទីន លូធើរ បានដាក់ការជំនុំជម្រះថា នឹងកើតមាននូវបុរាណសាស្ត្រនាំទៅមុខពីសម័យរបស់លោក។ ប៉ុន្តែ ចាប់តាំងពីឆ្នាំ 1798 មក សៀវភៅដានីយ៍លើគ្រឹះស្ថានប្រឹក្សា ចំណេះដឹងអំពីទំនាយបានកើនឡើង ហើយមនុស្សជាច្រើនបានបុរាណសាស្ត្រដ៏ឧត្តម ឧត្តមអំពីការជំនុំជម្រះដល់នៃនិមិត្តមកដល់។” The Great Controversy, 356.

Mu 1798, igikorwa cy’agakiza cyinjiye mu gihe gishya, kandi icyo gihe gishya cyatanze umuburo w’ikindi gihe cyari kuzatangira mu 1844. Igihe icyo gihe cyahindukaga, urugi rumwe rwari gufungwa, kandi urundi rugakingurwa.

Uye kumutumwa wekereke iri muFirazherufiya nyora kuti; Izvi ndizvo zvinotaura iye mutsvene, iye wechokwadi, iye ane kiyi yaDhavhidhi, iye anozarura, uye hakuna munhu anovhara; uye anovhara, uye hakuna munhu anozarura; Ndinoziva mabasa ako: tarira, ndaisa pamberi pako musuo wakazaruka, uye hakuna munhu angauvhara: nokuti une simba shoma, uye wakachengeta shoko rangu, uye hauna kuramba zita rangu. Zvakazarurwa 3:7, 8.

Kuvhurwa kwomukova kunoratidza nguva itsva yokugoverwa kwezvinhu zvaMwari. Pakava nokuchinja kwenguva yokugoverwa kwoushe pamwe chete neshoko muna 1798, pakupera kwokutsamwa kwokutanga, kwakazadzikiswa kubva muna 723 BC kusvikira muna 1798. Pakavapowo nokuchinja kwenguva yokugoverwa muna 1844, pakupera kwokutsamwa kwokupedzisira, kwakazadzikiswa kubva muna 677 BC kusvikira muna 1844. Muna 1798, nguva yokugoverwa kweshoko romutumwa wokutanga, iro rakayambira nezverutongo rwakanga rwava kuswera, yakanga yasvika. Vose Nebhukadhinezari naMiller vanomiririrwa se“vakachenjera,” pa“nguva yokuguma,” apo “mukova” wakazarurirwa kugoverwa kwemukati kweshoko romutumwa wokutanga uye nokuchinja kwokunze kwenguva yokugoverwa kubva kuchikara chekungwa kuenda kuchikara chenyika. Nguva yokugoverwa kweshoko romutumwa wokutanga yakazadzikiswa apo mukova wokupinda muNzvimbo Tsvene-tsvene wakazarurwa pana 22 Gumiguru 1844, uye nguva yokugoverwa kwomutumwa wechitatu, pamwe chete norutongo rwokuferefeta, yakasvika.

Chiroto cha ciwiri cha Miller chikamba apo jeko likajulika mu 1798, ndipo chikamara apo jeko likajulika mu nyengo ya kusintha ya “wakaboni wawiri” awo waukiskika kuti wapharazge uthenga wa Kulira kwa Pakatikati pa Usiku. Mu uchimi, wose wawiri Nebukadinezara na Miller wakimiranga kusintha kufuma ku ufumu wa chikoko cha mu nyanja kuya ku ufumu wa chikoko

cha pa charu mu 1798. Wose wawiri wakimiranga kupharazga kwa kusendelera na kufika kwa cheruzgo chakufufuza mu 1844. 1798 na 1844 wakuyimira kumalizgika kwa “ukali” wakwamba na waumaliro wa Chiuta pa wanthu wake, uwo ukafiskika mu nyengo ya “nyengo zinkhondi na ziwiri,” umo vyayowoyekera mu Leviticus twente-sikisi. Vilimika makumi ghanayi na vinkhondi na cimoza kufuma mu 1798 kufika mu 1844 vikuyimira kuzenga kwa tempile lauzimu ilo mthenga wa phangano wakiza mwamabuchibuchi pa Okutobala 22, 1844, apo Khristu wakasinthanga kufuma mu Malo Ghatuwa kuya mu Malo Ghatuwisiska.

ឆ្នាំ 1798 និង 1844 កំណត់អត្តសញ្ញាណការផ្តល់បុន្ទរៗ (ចរន្តជាងមួយ)  
ដល់គ្រូរូបសម្ភាសដោយ “បុរាណវិទ្យា”។ ការផ្តល់បុន្ទរពី Millerite Philadelphian Adventism  
ទៅកាន់ Millerite Laodicean Adventism ក្នុងឆ្នាំ 1856  
ក៏គ្រូរូបសម្ភាសដោយការកើនឡើងនៃចំណេះដឹងអំពី “បុរាណវិទ្យា”  
ដល់បន្ទាប់មកគ្រូរូបសម្ភាសបដិសេធនៅឆ្នាំ 1863។ នៅឆ្នាំ 1798  
មានការកើនឡើងនៃចំណេះដឹងពីសៀវភៅដានីយ៍លើ ដល់រូបបញ្ចូលទាំង “បុរាណវិទ្យា”  
ដល់សេចក្តី: នៃលើវិស័យ ជំពូក 26 ដល់គ្រូរូបសម្ភាសបដិសេធនៅចុងបញ្ចប់នៃ Millerite  
Philadelphian Adventism។

Shanduko ya kufamba kwa malaika wa kwanza kutoka Philadelphia kwenda Laodikia iliwasilishwa na miaka saba kuanzia 1856 hadi 1863. Ujumbe wa Laodikia uliwasili mwaka 1856, na kwa muda wa miaka saba nuru mpya ya “nyakati saba” iliyokuwa imefunguliwa ilizalisha mchakato wa majaribio wa hatua tatu, ambao Uadventista uliushindwa mwaka 1863. Miaka saba ilitolewa kwa nuru ya “nyakati saba,” ili ama ipokelewe au ikataliwe. Shanduko ya harakati ya Uadventista wa Kifiladelphia wa Kimilleri kwenda Uadventista wa Kilaodikia wa Kimilleri ni kielelezo cha kugeuzwa kwa mfuatano mwishoni, yaani, shanduko ya harakati ya Kilaodikia ya malaika wa tatu kwenda harakati ya Kifiladelphia ya malaika wa tatu.

Unabii wa Isaya wa miaka sitini na mitano unaashiria mwanzo wa ghadhabu ya kwanza na ya mwisho ya Mungu dhidi ya falme ya kaskazini, na kisha ya kusini, za Israeli.

Nokuti musoro weSiria iDhamasiko, uye musoro weDhamasiko ndiRezini; uye mukati memakore makumi matanhatu namashanu Efurumu richaputswa, kuti rirege kuva rudzi. Isaya 7:8.

Chiporofita cha Isaya chemakore makumi matanhatu nemashanu chakapiwa muna 742 BC, uye mukati memakore makumi matanhatu nemashanu umambo hwokumusoro hwaizenge husisipo. Makore gumi nemapfumbamwe pashure pa742 BC, muna 723 BC, umambo hwokumusoro hwakatapwa ndokuendeswa muuranda neAsiria. Pakupera kwemakore makumi matanhatu nemashanu, kutsamwa kweumambo hwokumaodzanyemba kwakatanga muna 677 BC, apo Manase akatorwa ari nhapwa nevaBhabhironi. Naizvozvo, makore makumi matanhatu nemashanu anomirira nguva yemakore gumi nemapfumbamwe kusvika pakutapwa kokutanga kweumambo hwokumusoro, ozoteverwa nemamwe makore makumi mana namatanhatu kusvikira pakutapwa kwaManase.

Uburonzi bw’uwo buhanuzi bwageze ku gusohozwa kwabwo kwabugenewe mu wa 1798, 1844 no mu wa 1863. Mu wa 1798, habayeho ihinduka ry’imbere mu butumwa bw’agakiza kubera ukuza

kw'umumarayika wa mbere, kandi habaho n'ihinduka ry'inyuma ry'ubwami bwo mu buhanuzi bwa Bibiliya. Mu wa 1844, habayeho ihinduka ry'imberere mu butumwa bw'agakiza ubwo urugi rw'Ahantu Hera rwafungwaga maze urubanza rw'igenzura rugatangira, hamwe no kuza kw'umumarayika wa gatatu. Mu wa 1863, habayeho ihinduka ry'inyuma ubwo amahembe yombi y'inyamaswa yo mu isi yagabanyikagamo ibyiciro bibiri.

Pembe ya Kirepublican iligawanyika katika vyama viwili vya kisiasa ambavyo vingetawala historia ya mnyama wa dunia tangu wakati huo na kuendelea. Pembe ya Kiprotestanti iligawanyika katika madhihirisho mawili ya uasi-imani, upande mmoja ukidai kuwa wa Kiprotestanti na ukidai kushika Sabato ya siku ya saba, na jamii nyingine iliyodai kuwa ya Kiprotestanti, lakini ikaiinua siku ya jua kuwa siku yao teule ya ibada.

M'nkhani imeneyo, nyanga ya Chiprotestanti imene inatuluka m'Nthawi za Mdimba, inayesedwa kuyambira pa Ogasiti 11, 1840 kufikira pa Okutobala 22, 1844, ndipo inalephera m'kayesedwe kameneko, ndipo inasanduka kuchoka pa anthu a Chiprotestanti osunga Lamlungu kufika pa anthu ampatuko a Chiprotestanti osunga Lamlungu.

Mu nhoroo ndo yenyanga yechiPurotesitendi yechokwadi yakasimbwa ikazivikanwa muna 1844, pakava nenguva yokuedzwa kubva muna 1856 kusvikira muna 1863. Ipapo nyanga yechiPurotesitendi yechokwadi inochengeta Sabata yakapinduka zvole kubva kuFiradherfia ichienda kuRaodhikia, uyezve kubva kuvanhu vechiPurotesitendi vechokwadi vanochengeta Sabata ichienda kunyanga yechiPurotesitendi yakatsauka inochengeta Sabata. "Nguva nomwe" dzakabatana na 1798, 1844, 1856 na 1863. "Nguva nomwe" chiratidzo chine chokuita nenzvimbo yokushanduka, uye chokwadi ichi chakasimbiswa pamusoro pezvapupu zvinoverengeka.

Muna 1798, kwakava nokuwedzera kwezivo pamusoro pe "nguva nomwe," nokuti chiporofita chenguva chokutanga-chokutanga chakawanikwa na Miller chaiva icho chokwadi chacho. Pakazosvika 1863, chokwadi ichocho chakanga charambwa, nokudaro zvichiratidza kupera kwenguva yokupedzisira yemakore makumi matanhatu namashanu echiporofita chakaiswa pachena muna Isaya chitsauko 7.

Unabii kamili wa miaka elfu mbili mia tano na ishirini una kipindi cha miaka sitini na mitano katika mwanzo wake na pia katika mwisho wake, kwa namna ya taswira iliyorudishwa nyuma, kama kioo. Katika mwanzo wa mwisho wa ile miaka sitini na mitano (1798), uliowakilishwa kwa mfano na mwanzo wa mwanzo wa ile miaka sitini na mitano katika 742 KK wakati unabii ulipotolewa, kulikuwepo kuongezeka kwa maarifa juu ya "nyakati saba," ambayo "wenye hekima" wa Kimilleri waliielewa na kuitangaza. Katika mwisho wa mwisho wa ile miaka sitini na mitano, katika 1863, kulikuwepo tena kuongezeka kwa maarifa juu ya ukweli huohuo ambao hatimaye ulikataliwa na "makuhani" waliokuwa wamevikwa taji hivi karibuni wa pembe ya kweli ya Kiprotestanti.

Vanhu vangu vanoparadzwa nokushayiwa zivo; nokuti wakaramba zivo, neniwo ndichakuramba, kuti urege kuwa muprista kwandiri; zvawakakanganwa murayiro wa Mwari wako, neniwo ndichakanganwa vana vako. Hosea 4:6.

Kuengezeka kwa maarifa wakati kitabu cha Danieli kinapofunguliwa muhuri kunahusianishwa na “nyakati saba,” kwa hiyo si ishara tu ya hatua ya mpito, bali pia ya kufunuliwa kwa ujumbe wa unabii.

Olunye utshintsho lwaqala ngomhla we-18 Julayi 2020, ngokuphoxeka kokuqala, okwaqalisa “ixesha lokulibaziseka” kwaza kwaphawula ukuqala kweentsuku ezintathu nesiqingatha zesahluko seshumi elinanye seSityhilelo, apho amangqina amabini elele efile esitratweni somzi omkhulu waseSodom naseYiputa.

Julayi 18, 2020, rinoratidza kutanga kwemazuva matatu nehafu echiratidzo (“nguva nomwe”), akanga aratidzwa nenhorooondo ya1856 kusvika kuna 1863. Nguva dzose dziri mbiri idzi zviratidzo zve“nguva nomwe.” Nguva dzose dziri mbiri idzi dzinoratidza kushanduka kwenguva yekutonga kwehumwari (shanduko). Nguva dzose dziri mbiri idzi dzinomiririra kuwedzera kwezivo kwakabatana ne“nguva nomwe.”

Zvakanga zviru munguva yokuchinja kubva muumambo hweBhabhironi kuenda muumambo hweMedhia nePeresia apo Danieri akanyengetera munyengetero weRevhitiko makumi maviri nenhanhatu, nokudaro achizivisa munyengetero weRevhitiko makumi maviri nenhanhatu sechiratidzo chenzira chokuchinja kwemazuva okupedzisira. Muroto rwaMiller, pakupera kwezvirevo zvinomwe zveshoko rokuti “kuparadzira,” Miller anochema uye anonyengetera. Kuchema uku kunoratidza nzvimbo apo Shumba yorudzi rwaJudha (murume webhurasho reguruva), anobvisa chisimbiso pamharidzo yakanga yakaiswa chisimbiso.

Munya waMiller unoratidza munamato waDanieri waRevhitiko makumi maviri nenhanhatu, uyo wakabatana ne“nguva nomwe,” uye unoitika apo musuwo namahwindo zvakazarurwa muhope dzaMiller. Asi munamato waDanieri, muchitsauko chepfumbamwe, unowiriranawo nomunamato waDanieri uri muchitsauko chechipiri. Unowiriranawo nomunamato wokureurura waNebhukadhinezari pakuguma kwe“nguva dzake nomwe.”

Nokudaro munamato waMiller wakamirwa nemunamato waRevhitiko makumi maviri nenhanhatu, waiva munamato weruzhinji wokureurura uye munamato wokukumbira kusunungurwa kwechisimbiso chechakavanzika chokupedzisira chouprofita, nokuti uprofita hwose hunoratidza mazuva okupedzisira. Naizvozvo chakavanzika chiri muna Danieri chitsauko chechipiri chinomirira chakavanzika chokupedzisira chinofanira kusunungurwa pachisimbiso. Munamato waMiller, muhope dzake, waiva munamato wokushushikana nokutsamwa kwakarurama pamusoro pezvinonyangadza zvakanga zvaitika kumatombo anokosha aiva mukamuri rake. Kushushikana kwake kwakaradidzwa naavo vanogomera nokuchema muna Ezekieri chitsauko chepfumbamwe, panguva yokuiswa chisimbiso kwezana namakumi mana nezvina zvezviuru.

Miller akatarira apo zvokwadi dzaivigwa zvisihoma nezvisihoma nedzidziso dzenhema, kusvikira pakupedzisira zvasvika padanho rokuti bhokisi racho (iro Bhaibheri pacharo) rakaparadzwa. Kuparadzwa kwebhokisi raMiller kwakaitika muchizvarwa chechitatu cheAdventism apo pakava nokufamba kwakanangwa kwokurasa parutivi Bhaibheri raKing James kuitira shanduro dzemazuva ano dzakaora, dzakavakirwa paKaturike, dzeBhaibheri.

Miller akachema, kisha akaomba, na mara mlango ukafunguliwa, nao watu wote wakaondoka. Kisha yule mtu mwenye brashi ya kuondoa uchafu (Simba wa kabila la Yuda) akaingia, akafungua madirisha na kuanza kusafisha. Ndipo Miller akaeleza wasiwasi wake kuhusu vito vilivyokuwa vimetawanyika, naye yule mtu mwenye brashi ya kuondoa uchafu akaahidi kwamba atavitunza vito hivyo. Katika msongamano wa shughuli za yule mtu mwenye brashi ya kuondoa uchafu katika kazi yake ya kusafisha, Miller akafumba macho yake kwa kitambo, na alipofumbua macho yake, takataka zilikuwa zimeondoka. Vito vilikuwa vimetawanyika chumbani, kisha yule mtu mwenye brashi ya kuondoa uchafu akakiweka kile kisanduku kikubwa zaidi juu ya meza, akavikusanya vito hivyo na kuvitupa ndani ya kisanduku hicho, akasema, “njoo uone.”

Msemo, “njoo uone,” ni ishara kwamba ukweli fulani umefunguliwa muhuri sasa hivi. Ukweli unaofunguliwa muhuri kwa Miller ni ukweli wa mwisho, kwa maana jambo linalofuata kutokea ni kuamshwa kwa Miller katika “kelele,” ikiuwakilisha mwito mkuu. Miller alikuwa wa mwisho kuupokea ujumbe wa Kilio cha Usiku wa Manane katika historia ya Wamillerite, na muda mfupi tu kabla ya ile kelele inayomwamsha katika ndoto, alifumba macho yake kwa kitambo. Kifungu pekee katika Biblia kinachorejelea “kitambo” na “macho” kinautambulisha ufufuo wa kwanza.

Tarirai, ndinokuratidzai chakavanzika; hatisi tose tichavata, asi tose tichashandurwa, pakarepo, mukubwaira kweziso, pahwamanda yokupedzisira; nokuti hwamanda icharira, uye vakafa vachamutswa vasisina kuora, uye isu tichashandurwa. Nokuti ichi chinooora chinofanira kupfeka kusapera nokuora, uye ichi chinofa chinofanira kupfeka kusafa. 1 VaKorinte 15:51–53.

ചരിത്രത്തിൽ, വളിപ്പാട് അർദ്ധായം പതിനൊന്നിൽ പരതിനിധീകരിക്കപ്പെട്ടിരിക്കുന്നതുപോലെ, മൂന്നാം ദൂതൻറെ ലാവോദികയ പരസ്മാനത്തിൽ നിന്ന് മൂന്നാം ദൂതൻറെ ഫിലദൽഫ്യ പരസ്മാനത്തിലേക്കുള്ള പരിവർത്തനത്തിൻറെ സാഹചര്യത്തിൽ, മിലർ അർദ്ധരാത്രി നിലവിളിയുടെ സന്ദേശം സ്വീകരിച്ച ജ്ഞാനികളായ കന്യകമാരിൽ ഏറ്റവും ഒടുവിലത്തവനെ പരതിനിധീകരിക്കുന്നു. അതിനെ ആദ്യം സ്വീകരിച്ചവർ ഏറ്റവും ആത്മീയരായവരായിരുന്നു.

“Ichi ndichocho chakange chiri kuchema kwepakati pousiku, kwaifanira kupa simba kushoko remutumwa wechipiri. Ngirozi dzakatumwa kubva kudenga kuti dzimutse vatsvene vakanga vaora mwoyo uye dzivagadzirire basa guru rakanga riri pamberi pavo. Varume vakanga vane matarenda zvikuru havana kuva ivo vokutanga kugamuchira shoko iri. Ngirozi dzakatumwa kuna vanozvinipisa, vakazvipira, uye dzakavamanikidza kusimudza kuchema dzichiti, ‘Tarirai, Mwenga ari kuuya; budai mumusangane Naye!’ Avo vakanga vakapiwa kuchema uku vakakurumidza, uye nesimba roMweya Mutsvene vakaparidza shoko iri, vakamutsa hama dzavo dzakanga dzaora mwoyo. Basa iri harina kumira pauchenjeri nokudzidza kwavanhu, asi pasimba raMwari, uye vatsvene Vake vakanzwa kuchema uku vakanga vasingagoni kukuramba. Vaya vakanga vari vomweya zvikuru ndivo vakatanga kugamuchira shoko iri, uye avo vakanga vakambotungamirira mubasa ndivo vakazova vokupedzisira kugamuchira uye kubatsira kuwedzera kuchema uku, ‘Tarirai, Mwenga ari kuuya; budai mumusangane Naye!’”

Early Writings, 238.

Pamugumo pa mazuwa ghatatu na hafu ghachisimboli gha mu Chivumbuzi chaputara leveni, uthenga wakwamba pa mauthenga ghaŵiri, uwo ukuimiririka mu Ezekiel chaputara sate na seveni, ukupharazgika. Uthenga wakwamba ukuwunganya pamoza viwangwa vyakufwa na vyakumbinithika, kweni vichali vyakufwa. Uthenga uwu ukapelekeka na lizgu ilo likachemerezga “mu mapopa”, nthaura kukulongora kuti uthenga wa Ezekiel ukwamba pambere mazuwa ghala ghatatu na hafu ghachisimboli ghandamare. Mazuwa ghala ghatatu na hafu ghakuimira “mapopa”, ndipo ni kufuma ku “mapopa” uko uthenga uwu ukupharazgikira. “Mapopa” ghakuwaso chimanyikwiro cha “nyengo ziŵiri na ziŵiri na ziŵiri na ziŵiri,” icho chikulongora kusintha na kuvumbukwa uko kukwambiska ndondomeko ya kuyezgeka.

Kune kuendelea kwa hatua kwa hatua kwa ujumbe, na upokeaji wake pia uliendelea kwa hatua, kama inavyoonyeshwa katika Kilio cha Usiku wa Manane katika historia ya Wamilleri. Wale waliokuwa wa kiroho zaidi walikuwa wa kwanza kuupokea ujumbe wa sauti ya mtu aliaye nyikani, na wanahistoria wa Uadventista huelekeza kwenye barua iliyoandikwa na William Miller siku chache tu kabla ya Oktoba 22, 1844, ambamo Miller anashuhudia kwamba hatimaye alielewa na kuukubali ujumbe wa Kilio cha Usiku wa Manane wa Samuel Snow.

“Anodiwa Hama Himes: Ndiri kuona kubwinya mumwedzi wechinomwe kwandisina kumbobvira ndaona kare. Kunyange zvazvo Ishe vakanga vandiratidza zvinorehwa nemufananidzo zvomwedzi wechinomwe, gore nehafu rapfuura, zvakadaro handina kunzwisisa simba remifananidzo iyoyo. Zvino, ngarikudzwe zita raShe, ndiri kuona runako, kuwirirana, nokubvumirana muMagwaro, zvakadaro ndagara ndichinyengeterera kwenguva refu, asi handina kuzviona kusvikira nhasi. Vongai Ishe, iwe mweya wangu. Ngaakomborerwe Hama Snow, Hama Storrs, navamwewo, nokuda kwebasa ravo ravakashandiswa mukuzarura meso angu. Ndava pedyo zvikuru nokusvika kumusha. Kubwinya! Kubwinya! Kubwinya! Kubwinya!” William Miller, Signs of the Times, Gumiguru 16, 1844.

Mu kudzororwa kwenhorroondo yeChichemo chaPakati peUsiku, sezvachinomiririrwa muhope dzaMiller, Miller akavhara meso ake kwechinguvana. Nokudaro, “pakarepo, mukubwaira kweziso, pakurira kwehwamanda yokupedzisira; nokuti hwamanda icharira, uye vakafa vachamutswa.” Muhope dzaMiller anomiririra vekupedzisira kugamuchira shoko reChichemo chaPakati peUsiku, sezvaakaitawo munhorroondo yake pachake. Anomiririra avo vanozogamuchira shoko pakupedzisira nguva pfupi murume webhurasho reguruva asati aunganidza zvisongo zvakanga zvapararira ndokuzvikandira mubhokisi guru. Mubhuku raZvakazarurwa chitsauko chegumi nerimwe, vekupedzisira kugamuchira shoko rechipiri raEzekieri, iro riri shoko remhepo ina dzeIslam, irowo riri shoko rokuiswa chisimbiso, vanozviita nguva pfupi hwamanda yokupedzisira pamahwamanda manomwe isati yarira, iyo iri hwamanda ye“Nhamo” yechitatu. “Pakarepo, mukubwaira kweziso, pakurira kwehwamanda yokupedzisira; nokuti hwamanda icharira, uye vakafa vachamutswa vasingaori, uye isu tichashandurwa.” (1 VaKorinte 15:52)

Ndima iyi iri kuratidza rumuko rwekutanga runoitika pakuuya kwechipiri, asiwo kune rumuko rwemapfupa akaoma akafa (zvapupu zviviri) runoitika mu“awa” yokudengenyeka kukuru kwenyika yaZvakazarurwa chitsauko 11. Mu“awa” iyoyo yokudengenyeka kwenyika, hwamanda

yokupedzisira yehwamanda nomwe inorira, uye zvapupu zvakafa zvakanga zviru mumugwagwa zvinodzoserwa kuupenyu, kwete sevaRaodhikia, asi sevaFiraderifia, nokuti pahwamanda yehamo yechitatu, zvapupu zviru zvinenge zvaiswa chisimbiso uye zvinoshandurwa kuva zvisingaori, nokuti hazvizombotadzirazve. Miller anomiririra wekupedzisira kugamuchira shoko rinounza zvapupu zviru kuupenyu, iro riri shoko remhepo ina dzeIslam, uye ndiro shoko rokuiswa chisimbiso.

Muridzo wehwamanda ihwohwo unomutsa vekupedzisira vemapfupa akaoma akanga apararira mumugwagwa weSodhoma neIjipiti. Miller akacherekedza sezvo chokwadi chaivigwa zvisoma nezvisoma nedzidziso dzenhema. Pakupedzisira Miller akachema, achiratidza nguva iyo kusunungurwa kwezvakanga zvakasimbiswa kwaifanira kutanga, nokuti kusunungurwa ikoko ibasa rinoitwa zvisoma nezvisoma. Kusunungurwa ikoko kwakatanga munguva yokupedzisira yenguva yemazuva matatu nehafu.

Miller paakachema, Uyo aive nesimba rokuzarura bhuku rakanga rakavharwa akapinda munyaya yacho. Muchiroto chaMiller, ndiye aiva Murume weBhurasii reGuruva. Miller akabva anyengetera, uye pakarepo suo rikazaruka, zvichiratidza nzvimbo iyo kufamba kweRaodhikia kwengirozi yechitatu kwakanga kwozoshandukira mukufamba kweFiradherifia kwengirozi yechitatu. Munyengetero wake waive munyengetero waRevhitiko makumi maviri nematanhatu; waive munyengetero wokunzwisisa chakavanzika chokupedzisira chechiporofita uye kureurura pachena kupanduka kwakauyisa mazuva matatu nehafu pamusoro pezvapupu zviru; waive munyengetero waavo vakaiswa chisimbiso muna Ezekieri chitsauko chipfumbamwe.

Kutevera munamato, Kristu (murume webhurasho reguruva) akapinda akatanga kuchenesa mukamuri. Pakupera kwebasa rokuchenesa remurume webhurasho reguruva, Miller akavhara meso ake kwechinguva, zvichiratidza kuguma kwenguva iyo mapfupa akaoma avakafa aifanira kumutswa. Murume webhurasho reguruva akazounganidza zvisongo zvakanga zvapararira mukamuri maMiller, akazviisa mubhokisi idzva, guru kupfuura rapakutanga, pamusoro petafura yaiva pakati pemukamuri maMiller, sezvo zvapupu zviru zvisimudzwa somureza. Sezvo vari mureza, ivo vanobva vadanira rimwe boka raMwari richiri muBhabhironi kuti “huya uone” shoko iro Shumba yorudzi rwaJudha ichangobva kukandira mubhokisi idzva, guru kupfuura rapakutanga.

M’nyaya ija tichatanga kurangarira chiratidzo cherwizi Ulai sechiratidzo chezvokwadi dzinobva mubhuku raDanieri rakazarurwa muna 1798. Tatoisa mberi zvimwe zviru zvokureverera tisati tapinda mukurangerira ikoko. Chekutanga ndechokuti shoko revaMillerite rakanga rakakwana (padanho raro rokukura), asi risina kukwana chose. Rakaiswa mugwara remasimba maviri, kwete matatu, anoparadza. Chechipiri ndechokuti apo hope dzaMiller dzinoratidza kudzororwa kwokupedzisira kwezvokwadi dzepasi, ipapo zvokwadi dzepasi dzacho dzava “kupenya kakapetwa kagumi” kupfuura kubwinya kwadzo kwokutanga. Chechitatu ndechokuti kufamba kwengirozi yokutanga (sangano revaMillerite), kunodzokororwa mukufamba kwengirozi yechitatu, asi paine zvimwe zvipingaidzo zvinokosha. VaMillerite sechiratidzo vaiva vaFiraderifia, vaiva Nebhukadhinezari akatendeuka, asi pakupedzisira uye zvinosuruvarisa, “vakavakazve Jeriko” muna 1863.

Kufamba kwengirozi yechitatu kwakatanga kuri kweVaRaodhikia, vaida kutendeuka, asi pakupedzisira vaizitora chikamu mukuparadzwa kwekupedzisira kweJeriko (Jeriko yemazuva okupedzisira).

“Muponesi akanga asina kuuya kuzobvisa kana kuisa parutivi zvakanga zvataurwa namadzibaba evapakutanga navaporofita; nokuti Iye pachake ndiye akanga ataura kubudikidza navanhu ava vaimiririra. Zvokwadi dzose dziri muShoko raMwari dzakabva kwaAri. Asi mabwe anokosha aya asingayerwi akanga aiswa muzvirongwa zvenhema. Chiedza chawo chinokosha chakanga chaitwa kuti chishumire kukanganisa. Mwari akanga achida kuti abviswe muzvirongwa zvawo zvekukanganisa agoiswazve muhutano hwezvokwadi. Basa iri rakanga risingagoni kuitwa kunze kweruoko rwoumwari. Nokuda kwekubatanidzwa kwaro nokukanganisa, zvokwadi yakanga yava kushandira mhaka yomuvengi waMwari nowomunhu. Kristu akanga auya kuti aiise panzvimbo payo apo yaizokudza Mwari uye ichishandira ruponeso rwevanhu.” *The Desire of Ages*, 287.